

Konstantinos Tsivos
**ŘECKO V
PROMĚNÁCH
ČASU**

Otázka (dis)kontinuity
řeckého národa

Témata prezentací

1. Úvod – Řecko a periodizace jeho novodobých dějin (17.9.)
2. Antická minulost Řecka a spor o kontinuitě řeckého národa (1.10.)
3. Řecká diaspora od antiky po dnešku (8.10.)
4. Řecká národně-osvobozenická revoluce a Češi (15.10.)
5. Makedonská otázka a soupeření balkánských nacionalismů (22.10.)
6. Maloasijská katastrofa, utečenecká otázka a meziválečné Řecko (29.10.)
7. Metaxasová diktatura – Řecko ve válce (5.11.)
8. Okupace a odboj (12.11.)
9. Občanská válka – příčiny, vývoj, aktéři, dopady (26.11.)
10. Povalečné Řecko – Řecká politická emigrace (3.12.)
11. Kyperská otázka (10.12.)
12. Řecká krize (17. 12.)

Návrhy k vypracování prezentací – seminárních prací

- *Řecká národně-osvobozenecká revoluce a český tisk*
- *Makedonská otázka od konce 19. stol. dodnes*
- *Maloasijská katastrofa a její percepce v Československu*
- *Protifašistický odboj v Řecku (konkrétní organizace)*
- *Občanská válka – periodizace, aktéři, mezinárodní (československé) vměšování*
- *Trumanova doktrína - USA a povalečné Řecko*
- *Řečtí emigranti v ČSR (dětská emigrace, vzdělávací systém a emigrace, emigrace v konkrétním regionu, emigrace v české literatuře)*
- *Kyperská otázka a Československo*
- *Řecká krize v českém tisku*

Bibliografie

Pavel Hradečný a kol.: Dějiny Řecka

Ilona Švihlíková – K. Tsivos: Řecká tragédie

K. Tsivos: Hybridní Lidově demokratické Řecko

K. Králová – K. Tsivos: Vyschly nám slzy...

Jan Koura: Rozdělený ostrov

Yannis Hamilakis: The nation and its ruins

Iatrides – Wrigley: Greece at the Crossroads

Jan Rychlík a kol: Balkánské národy ve 20. stol.

ŘECKO: ZEMĚ OSTROVŮ, VYSOKÝCH HOR A NEKONEČNÝCH PLÁŽÍ...

- Rozloha Řecka (131 940 km²) ho řadí na 94. místo na světě a na 14. místo v Evropě.
- 19,07 % jeho rozlohy připadá na ostrovy (celkem 2.500), z nichž jednoznačně dominantní roli hraje Kréta, 5. největší ostrov Středomoří.
- Délka řeckého pobřeží je 15 021 kilometrů, což představuje 37% délky pobřeží celé Evropy (11 000 kilometrů pobřeží však připadá na řecké ostrovy). V Řecku neexistuje ani jeden bod, který by byl od moře dál než 150 km.

ŘECKÁ POPULACE

- Při sčítání lidu v roce 2021 mělo Řecko 10,64 milionů obyvatel.
- Stejně demografické potíže jako ostatní vyspělé země: počet dětí na jednu dospělou ženu v Řecku je na úrovni pouhých 1,28 (v celé EU 1,48).
- Průměrný věk i odhadovaná střední délka života se výrazně prodloužily: 80,1 / u mužů odhadována na 77,4 let a u žen dokonce na 82,9 let. Tato čísla z nejvyšších v Evropě.
- Zdravý způsob řecké životosprávy.

ROZLOŽENÍ OBYVATELSTVA - ATHÉNY

- - 70% Řeků žije ve městech.
- - 1,5 milionu Řeků žije na ostrovech
- - Téměř každý druhý Řek žije v **Athénách**, které mají skoro 5 milionů obyvatel.
- **Hlavní město Řecka od r. 1833 (10 000 obyvatel)**
- **r. 1896 první novodobé Olympijské hry (120.000 obyvatel).**
- **r. 1922 Maloasijská katastrofa (400.000 obyvatel)**
- **r. 1949, konec války (1,4 mil. obyvatel)**
- **Thessaloniki (Soluň) 1,2 mil.**
- **Řecká diaspora: 4-5 milionů ve 180 zemích**

ŘECKÁ ORTODOXNÍ CÍRKEV

- Sahrála velmi významnou roli v těžkých dobách útlaku Řecka, kdy sjednocovala obyvatelstvo a udržovala národní uvědomění Řeků.
- 95% řeckého obyvatelstva se hlásí k této církvi. V Řecku dále najdete muslimy, protestanty, katolíky a židy.
- Řecká ortodoxní církev je nezávislá a od r. 1850 její hlavou je metropolita athénský.
- V Řecku naleznete také malý mnišský stát Athos, který se nalézá na Chalkidiki a kam mají zakázaný vstup ženy.
- Ortodoxní náboženství nenásilnou formou proniká do všech oblastí společenského života.

Ελληνικά- řečtina: jazyk bez příbuzných...

- Řekové mají nejdelší písemné zaznamenání historických dějů, tzv. *lineární písmo B* – mykénské nápisy z 2. tisíciletí před n. l.
- Řecky byly napsány nejstarší památky evropské kultury: Homérovy eposy **Ilias** a **Odyssea**.
- V helénistickém období (3. stol. př.n.l. – 1 stol. n.l.) řečtina (koiné) se stane *angličtinou* své doby. Nejvýznamnější památkou tohoto období je **Nový zákon**.
- Problém dvojjazyčnosti (tzv. diglossie) trápí Řeky až do r. 1975
- Novořečtinou mluví cca 15 milionů lidí – oficiálním jazykem Řecka, Kypru a tím pádem i EU.

Otázka historické kontinuity

- Řecká *etnogeneze* se zakládá na myšlenku historické kontinuity od antického Řecka, přes Byzanc na současné Řecko.
- Hérodotos zdůvodňoval sounáležitost Hellénů na společnou krev (*genos*), jazyk, náboženství a zvyky (*ethos*).
- Dle Isokrata byl *Hellénem každý, kdo se podílel na řecké kultuře*.
- Renesance – humanismus – Filhelénství

Založení novořeckého státu...

- 1821 národně-osvobozenecká revoluce (*první občanské střety – též první půjčky ze zahraničí*)
- Od r. 1832 uznaná nezávislost Řecka – $\frac{3}{4}$ Řeků žili mimo hranice vlastního státu.
- Řecko závislé na Británii, Francii, Rusko.

Filhelénové a jejich role při vytváření národní identity Řeků

- Filhelénové – evropští liberálové, intelektuálové, umělci a politici, obdivovatele antického Řecka.
- Vlivné hnutí – změna negativního postoje evropských vlád ve prospěch řecké revoluce
- Nezávislost Řeků byla umožněna díky společné intervenci VB, Ruska a Francie (říjen 1827)

VZKŘÍŠENÍ NÁRODA

- Nezávislé Řecko od r. 1830.
- Král Otto Wittelsbach a období Bavorokrácie
- Na území řeckého státu Athény, Sparta, Théby a Korint, tj. nejznámější antická města + památky
- Athény od r. 1833 nové hlavní město
- Od r. 1837 Athénský univerzita – první na Balkáně
- Zrod velké myšlenky – Μεγάλη ιδέα
- Παλιγγενεσία = znovuzrození - spojení s antickým dědictvím a pocity výjimečnosti a nadřazenosti vůči ostatním obyvatelům Balkánu.
- Nikdo neřeší skutečnost, že mezi antickým a novověkým Řeckem časová propast nejméně dvou tisíciletí

Jakob Philipp Fallmerayer (1790 – 1861) - „řecký antikrist“

- Jeho studie „*Geschichte der Halbinsel Morea während des Mittelalters*“ vydána v r. 1830.
- Nevěří romantickým myšlenkám Filhelénů – *Východní otázka* a zájem Rakouska a VB o zachování Osmanské říše
- Řecko = „*Sloučenina Valachů, Albánců a Slovanů*“
- "*Rasa Hellénů v Evropě zcela zanikla. Fyzická krása, intelektuální nedostižitelnost, vnitřní harmonie a cit pro uměřenost, umění, soutěživost, instituce města a vesnice, nádhera sloupů a chrámů – ba dokonce i samotné jejich jméno zmizely z řeckého světa. V žilách křesťanských obyvatel současného Řecka nekoluje jediná kapka čisté hellénské krve.*"
- První zavádí rasová kritéria při posuzování původu Řeků

K. Paparrigopoulos (1815-1891) a nepřerušená kontinuita řeckého národa

- V r. 1843 vydal svou monografii „O migraci několika slovanských kmenů na Peloponésu„ - v ni vyvrací tvrzení Fallmerayera, že moderní Řekové jsou původu slovanského.
- „Dějiny řeckého národa“ (1857 až 1873). - V nich koncipuje historii Řecka od doby antiky až do současnosti jako kontinuální.
- Dvě výzvy: 1. zaplnit přesvědčivě mezeru mezi antikou a současností – 2. dokázat přítomnost antických tradic v lidových zvycích Novořeků
- Fallmerayer nechtěně otec řeckého historismu a etnografie

Řecko v první polovině 20. století

- 1912-1913 balkánské války
- 1915-1916 národní rozkol
- 1916-1918 vstup do I. svět. války na straně Dohody
- 1920-1922 řecko-turecká válka končí porážkou Řeků.
- Maloasijská katastrofa – vypálení Smyrny. Do Řecka přichází 1,3 mil. uprchlíků. V té době se jedná o historicky nejmasovější odsun obyvatelstva.

40. léta: dvě války, trojí okupace, odboj a dvě občanské války

Německo, Itálie a Bulharsko okupují a zbídačují Řecko.

Τριπλή κατοχή της Ελλάδας από τις Δυνάμεις του Άξονα (1941-1944)

Následky okupace: hladomorem a nemocí umírá 0,5 milionů Řeků, tj. 7% celkového obyvatelstva. Zničeno 1.700 vesnic, 1,2 milionů lidí bez domova, 60.000 řeckých židů umírá v koncentračních táborech. Řecko totálně vydrancované nacisty.

Následky občanské války

Procentová dohoda a britská intervence: prosinec 1944- leden 1945. Britové a royalisté (i kolaboranti) proti levicové frontě EAM.

Končí porážkou levice – rozpoutání tzv. bílého teroru.

Občanská válka: 1946-1949

-50. 000 mrtvých z obou stran

-700.000 vnitřních uprchlíků

-100.000 levicových stoupenců utíká do socialistických zemí – 12.000 do Československa

Počet řeckých emigrantů v SSSR a v lidově demokratických zemích podle sčítání z r. 1950

Země	Dospělí emigranti	Slavomakedonci
SSSR	11.980	2.954
Československo	11.941	3.800
Polsko	11.458	5.479
Rumunsko	9.100	4.000
Maďarsko	7.253	3.299
Bulharsko	3.071	380
NDR	1.128	0
Celkem	55.881	19.912

Země	Děti	Slavomakedonci
Yugoslavia	1.857	1.581
Československo	3.500	1.800
Polsko	3.500	1.750
Rumunsko	4.256	2.177
Maďarsko	3.000	1.750
Bulharsko	672	0
NDR	1.128	0
Celkem	17.913	9.058

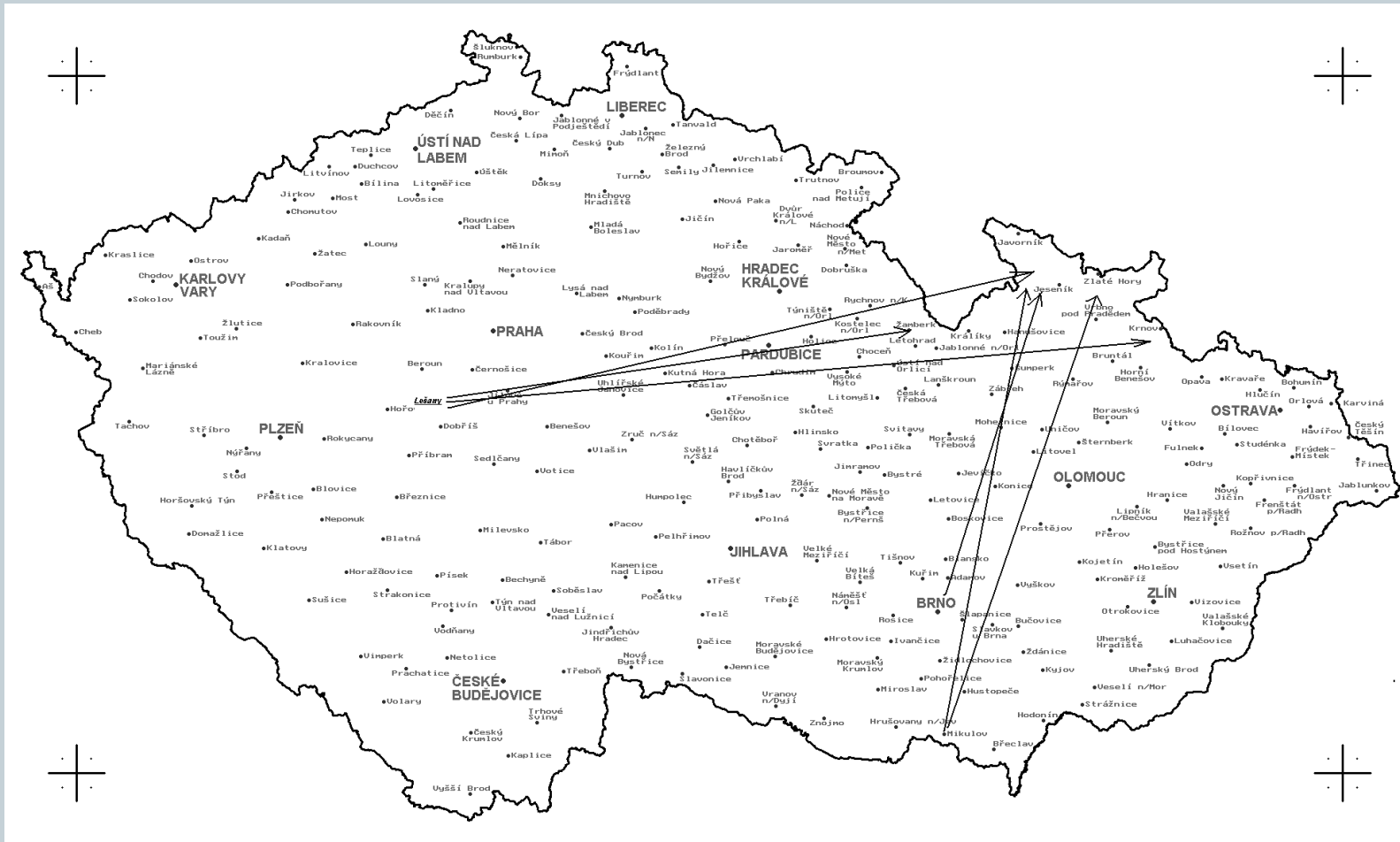
Dětští emigranti (4/1948 – 8/1949)

- Od dubna do léta 1949 se dostalo do Československa celkem 3.900 řeckých dětí
- Ubytování ve více než 50 domovů pro řecké děti
- Koncem r. 1949 celkem 5.185 řeckých dětí na území Československa
- asi každé čtvrté dítě bylo slovanského původu.
- Do Československa zamířila druhá největší skupina řeckých dětí po Rumunsku.
- Striktní zachování národní identity dětí.

Cesty z karantény do nových domovů

Osídlování okresů Jeseník, Krnov a Žamberk

Emigrace v Československu v číslech

- r. 1949: 12.100 emigrantů (7.000 dospělých, 5.100 dětí)
- r. 1954: první masová repatriace 800 emigrantů (přestárlí, zajatci, děti bez rodičů)
- r. 1956: příchod 800 řeckých emigrantů z Maďarska (Liberec a Jablonec)
- r. 1962: dle sčítání ČSČK řeckých emigrantů je víc než 13.000 osob
- r. 1968: 1.300 Slavomakedonců přijme pozvání Tita a odchází z ČSSR do Skopje
- 1974-1989: repatriace 10.000 emigrantů do Řecka

Repatriace

- Téměř všichni řečtí emigranti si uchovávali vědomí dočasnosti exilu a stejný pocit pěstovali i v mladších generacích.
- Mezi léty 1979-1985 do Řecka vracelo každoročně asi 500 emigrantů,
- V létech 1985-1989 mají počty repatriovaných klesající tendenci a pohybují se mezi 150 až 350 osobami ročně.
- Celkem se vrátilo do vlasti nebo přesunulo do dalších zemí téměř 10000 řeckých emigrantů.

Status řecké komunity v ČR dnes

- Po konci studené války byl čtyřtisícové komunitě Řeků, která zůstala z rodinných nebo profesních důvodů v Česku, přiznán status národnostní menšiny.
- Řecká komunita v Čechách představuje nejvýznamnější pojítka mezi Českou republikou a Řeckem.
- Převážná většina českých Řeků žije ve smíšených manželstvích a již neusiluje o návrat do Řecka, které považuje spíše za vlast svých předků.
- 10 řeckých komunit – Asociace řeckých obcí v ČR.